

Bara vatten

Sundsvallsnovell av Cecilia Ekhem

3 maj 2019

Solen bländade henne när hon sprang in på Sjögatan, och ryggsäckens tyngd bultade mot ryggen. Som av ett kraftfullt hjärtas slag. Hennes eget hjärta slog hetsigt av löpningen, men fyllt av kraft var det inte. Hon föreställde sig hjärtat mindre som ett organ och mer som en avspegling av hennes personlighet. Försiktigt och instabilt. Alltför lätt omskakad. Som nu. Hon var inte beredd på det här mötet, trots alla förberedelser. Alla år som gått. Amalia bromsade in och fick en sista duns i ryggen. Pärmerna med det hon åstadkommit puttade henne framåt.

Oron hade väckts redan i Uppsala, och ju närmare barndomsstaden hon kommit desto mer osäker hade hon blivit. Det här var inget vanligt besök med några timmar hos pappa och en halv dag vid mammas grav. Det här gällde henne. Bara henne – och samtidigt alla. Och det gick inte att backa nu. Frågan var för viktig för det. Hon tog ett djupt andetag och tvingade sig att le, i förebyggande syfte. Sedan såg hon upp mot byggnaden och gick in.

Gamla gatstenar under fötterna och bara glas mellan henne och himlen. Hon hann inte börja fundera över symboliken förrän en röst avbröt tankarna.

”Hallå där!”

En leende person med farfarsskjorta och skrynkliga linnebyxor stod framför henne.

”Jerker?”

Frågetecknet var onödigt och hennes röst onaturligt skör. Som en skolflickas. Den hon hade varit då. Nu var hon över trettio och etablerad konstnär. På andra håll. Här i Sundsvall var hon fortfarande den hon alltid hade varit. Osynlig. En del av henne hoppades att det skulle bli ändring på det nu. De presenterade sig för varandra som om de aldrig hade setts förr.

”Jaha. Din utställning heter AROH. Kan du förklara det?”

De satt i ett kontorsrum som hon inte hade varit i förut, trots att den här byggnaden blivit hennes andra hem under gymnasieåren. Befolkat men anonymt. Glastaket var lika gammalt som hon, och stenhusen äldre än hennes farmor. Hon hade bott här i närheten hela sitt liv. Pappa brukade berätta om henne nästan varje gång de sågs. Fast i glömskans förbannelse. Och

välsignelse. Det var mycket som Amalia själv hade velat glömma. Pappa hade varit gammal redan när hon föddes som första och enda barnet, och nu gick det bara åt ett håll. Det gjorde det väl förresten för alla?

Mannen som hon aldrig hade lärt känna avbröt hennes funderingar genom att upprepa sin fråga. Om det här samtalet skulle avgöra ifall utställningen blev av var det bäst att hålla sig närvarande. Hon harklade sig och öppnade sin pärm. Tittade hon i sina anteckningar slapp hon se på honom. Låtsades att hon befann sig någon helt annanstans och började tala om flickors utsatthet. Om de historiska och nutida berättelser hon tagit till sig och flera århundraden av idéer om hur en kvinna ska vara. Om hur förväntan att vara till lags då och nu kunnat leda till tidig sexuell debut och påverka hela livet. Om vad stämpeln ”fallen kvinna” eller ”hora” gör med ett barn.

Innan hon hunnit lämna minerad mark kom frågan som hundra procent av männen ställde när hon berättade om sin konst. Fastän frasen var väntad hade hon trott att hon skulle slippa den just idag. Just här.

”Har du själv upplevt det här?”

Snabbt levererade hon det inövade svaret. Rösten skälvde till men var starkare nu. Kanske för att hon sagt det här så många gånger. Distanserat sig. Tydligt inte bara hon. Att han glömt blev en form av övergrepp det med. Vrede gjorde skammen sällskap, men hon tryckte bort känslorna. La dem i kartongen som hon bara kunde öppna i skydd av ateljéns väggar. Svarade som en feministisk konstnär på ännu ett arbetsmöte med en man:

”Det är inte relevant vad jag själv har upplevt. Det här har varit och är en verklighet för kvinnor i så många länder och så många tider.”

När hon bläddrade fram skissen över videoinstallationen skar hon sig på kanten av pappret. Två noggrant tecknade skyltdockor i bikini stod och bar på en gammal teveapparat. En bloddroppe föll från Amalias finger och smetades ut i skrevet på den ena dockan.

3 maj 1919

Leonora slog ihop boken så fort mor ställde sig i dörröppningen. Hon höll på att knäppa sitt nyaste pärlhalsband i nacken och knep koncentrerat ihop ögonen när hon sa:

”Hjälp Maja att bära ut tvätten i trapphuset och lås dörren sedan. Du blir ensam ikväll när far och jag är på teatersupé.”

Det var inte många gånger Leonora hade fått följa med på teater, men kanske det skulle bli vanligare när hon blev äldre. Eller om hon blev gift. Snart nitton år och ändå betraktades hon som ett barn. Hon la boken på sidobordet, reste sig ur karmstolen och slätade ut kjolen. Den var trång i midjan och hon såg fram emot att byta om till natten så fort hon ätit laxpuddingen som Maja hade ställt fram. Men ännu mer längtade hon efter frisk luft. Det här ovädret var alltför tröttsamt. Föräldrarna sa farväl och gick ner till sin droska, och Leonora lossade direkt på håruppsättningen som hade skavt hela dagen. Nu hörde hon hushållerskan i foajén och gick för att hjälpa henne.

”Det går bra, fröken Leonora.” sa Maja. ”Jag klarar det här.”

”Nej då, jag hjälper till nerför trapporna” sa Leonora och drog på sig koftan.

Trots att hon var otillräckligt klädd kunde hon nog stanna vid ytterdörren en liten stund. Maja skulle vänta på hästskjutsen och ta med dukar och sänglinne till bykdagen hos sin mor i Selånger. Säcken var tung att bära fastän de bar i varsin sida. Ändå sa Maja flera gånger på vägen ner att ”fröken Leonora borde inte”. Men nog borde hon försöka få se en glimt av Sundsvall i lördagsglans nu när hon hade chansen. Kanske inga festklädda skulle visa sig just här, men staden borde glänsa lite extra efter tre dagar av hårt regn. Mor hade tvingat henne att stanna inne trots att Leonora hade försökt uppfinna alla anledningar till att gå ut. Det var något med vilda väder som väckte livet i henne. Men allt som kunde få frisyren på fall eller kläderna skrynkliga skulle undvikas. Det hade hon fått lära sig redan som liten. Just regn gjorde mor extra oresonlig. Som om hennes status skulle kunna spoljas bort av första lilla skur. Leonora förstod inte. Det var ju bara vatten.

Hon tittade ut när de passerade fönstret på andra våningen. Det var majkväll och ljust ute, men de mörka molnen gav en känsla av höst. Leonora hoppades att regnet hade avtagit så pass att Maja och tvätten skulle kunna ta sig hem. Sedan i torsdags hade himlen varit vidöppen. Far hade till och med läst högt om Noak och syndafloden på fredagskvällen medan ovädret slog mot rutorna.

Nu var de nere vid porten och Leonoras arm värkte av den ovana tyngden. Maja måste ha märkt det för hon sa:

”Så. Nu kan fröken gå tillbaka så tar jag det här.”

Men den nu öppna dörren lockade och Leonora följde med ut på stentrappan. Det var uppehåll men fuktigt i luften. Och inte bara där. Vatten och lervälling stod högt på vägen. En ung man syntes vinka en bit bort. Han ropade åt Maja att vagnen väntade vid torget där marken var torrare.

”Adjö då fröken.” sa Maja. ”In till puddingen nu.”

Hon log och fattade tvättsäcken med båda händerna. Leonora la handen på dörrhandtaget när hon såg hushållerskan försvinna bort med den tunga bördan. Hon borde gå in, men kunde inte förmå sig. Luften var frisk och söt efter regnen, och verkade lova att sommaren var på väg. Eller kanske livet. Hon mindes fars prat om att nu när kriget var över skulle allt snart bli bättre. För honom handlade det om bättre affärer och fler varor, men det Leonora drömde om var väninnor, förälskelse och soliga båtfärder på öppet hav. Hon såg bort mot Selångersån som var fylld till brädden och forsade så mycket starkare än den brukade. Ett led av lördagsklädda människor sökte sig mot vattnet, som om det var där teaterföreställningen skulle äga rum. Leonora ville vara med. Fötterna höll med och kunde inte stå stilla. Hon släppte igen dörren och tog ett kliv ner på nedersta trappsteget. Bara en liten stund till skulle hon vara ute. Portvakten borde inte låsa förrän om ett tag, så hon kunde stå här ett ögonblick.

Först nu hörde hon det. Västerifrån kom ett dovt oväsen, ett ljud hon inte kände igen. Något närmade sig med ett brusande, klapprande läte. Tre pojkar kom springande längs med Nybrogatan och ner mot Selångersån. De hojtade till varandra, uppspelta och andfådda. Leonora såg ner på sina tunna skor och drog bomullskoftan tätare omkring sig. Så tog hon ett steg ut på den leriga gatan och började springa hon med. Hon tänkte på mor och skrattade högt mot den grå himlen. Ingen skulle få veta något. Bara en liten stund.

Skor och strumpor var genomvåta innan hon ens nått fram, och hon kände hur huden under koftans ärmar knottrade sig i kylan. Ändå frös hon inte. Bara åsynen av allt folk fick henne varm. Längre bort var ån översvämmad, men här gick det att stå längs räcket. Hon klämde sig in mellan två damer som båda spejade bort mot puckelbron. Det var bortom den som oljudet hördes och nu syntes en enorm driva av timmerstockar och annat bråte. Som en våg av trä närmade den sig bron. Något som såg ut som taket på en lada störtade mot ena brofästet och timret följde efter. Leonora flämtade till. Tänk om stockarna skulle slita sig och lämna vattenfåran! Bakom henne trängde folkhoppen på och hindrade henne från att backa. Men fastän hon var rädd ville hon stanna här. Vara med. Blodet rusade och bröstvårtorna kändes hårda mot armarna som hon höll tryckta mot bröstet. Håret blåste i ögonen och påminde om att hon varken hade något på huvudet eller frisyren på plats. Måtte ingen känna igen henne här.

Så glömde hon håret och tittade ner i det forsande vattnet igen. Någon alldeles bakom henne

ropade till och nu såg hon hur bron gav vika. Den segnade ihop med ett brak och träkonstruktionen som häromdagen så stadigt hade hjälpt henne över till Norrmalm blev nu till spillror. Trots dånet hördes förvåningen från människorna omkring henne. Ett åh, eller ett sus, som med en gemensam röst. Leonora slog handen för munnen. Inte av skräck utan för att hålla inne ett skratt. Det var illa att vilja skratta när så stora värden raserades, men hon kunde inte hejda glädjen. Den bubblade i henne. Forsade som om hon vore en förlängning av ån. Detta var så mycket mera liv än den stillsamma tillvaron i våningen. Hon hörde ett mörkt skratt bakom sig och vände sig om. Där stod en man med blicken mot den nedfallna bron. Han hade vidöppna ögon och ett leende som speglade Leonoras känsla. Han tycktes känna att hon såg på honom för han vred på huvudet. Den klart blå blicken ramades in av ett hår så ljust att det nästan var gult. Nu log hon själv och när han gjorde en rörelse bakåt med huvudet nickade hon och följde med.

På folkmassans läten gick det att ana att ån bjöd på mer underhållning, men Leonora lät någon annan få hennes plats på första parkett. En blond magnet drog henne med sig. Helt självklart tog han henne under armen. Som om de vore fästfolk. Så ofta hade hon stått vid sitt fönster och sett andra gå så här. Närheten hon drömt om. De gick långsamt som om det var tusende gången de var på gemensam promenad. I själva verket hade de aldrig sett varandra förr. Men ändå. En igenkänning. Det var hon som talade först. Rusig av känslor och utan tanke på vad som passade sig. Håret fladdrande fritt i vinden.

”Trots att man borde vara bedrövad över sånt här så känner jag mig konstigt nog extra levande. Jag tyckte mig se något liknande i er blick.”

Hon stannade till, la en lock bakom örat och gav honom sitt namn. Sedan berättade hon hur hennes dagar vanligtvis såg ut och hur innerligt gärna hon längtade efter att känna livet i sig. Pratade hon för mycket? Han sa fortfarande ingenting, inte ens vad han hette. Blicken svår att tolka, men så log han och gav henne en blinkning som fick det att pirra till inombords. Samtidigt ett månghövdad rop från folkhopan vid vattnet. Ingen av dem vände sig åt det hållet. De såg bara på varandra. Hans ögon talade på ett språk som Leonora både drogs till och skrämdes av. Efter lång tystnad nickade han och sa:

”Jag vet nog vad du menar.”

Rösten grövre än hon väntat. Han la armen bakom hennes rygg och föste henne i riktning mot hammagasinen. Här var vägen tom på folk och inte lika lerig, och hans klackar stötte bestämt mot

de våta gatstenarna. Hon undrade vad han kunde mena med äventyr. Hade han en båt och ville ta henne med ut på vilda vatten? Skulle de klättra upp på ett tak och se på utsikten? Ville han låna en häst och rida barbacka på ängarna utanför staden? Hon tänkte på en lekkamrat vid sommarvillan som hade tagit henne med på just såna lekar, och skrattade till för sig själv. Den ljushårige verkade märka det för han stannade upp och tryckte henne hårt intill sig. Det förvånade henne och hon skrattade igen. Osäkert denna gång.

Han drog henne med sig in mellan magasinhusen. Ivrig nu. Så pass att han inte svarade när hon frågade vart de skulle. Ljudet från ån var dovare här, men mer olycksbådande. Fastän det var långt till skymning tycktes mörkret falla. Leonora såg framför sig hur det forsande vattnet med allt timret skulle välla in här mellan husen och spola henne med sig. Far och mor skulle få läsa om det i tidningen. Deras enda dotter förolyckad med okänd man. Hon borde gå hem. Men när hon försökte stanna upp fortsatte han gå medan hans uppfordrande arm klämde hårdare om hennes midja. Med den andra rotade han i byxfickan.

”Vad hade han tänkt att vi ska göra?” frågade hon.

Det var svårt att få fram orden, och luften tycktes inte nå ner i lungorna när hon andades. En paus och en snabb blick innan han talade. Nu med hårdare röst.

”Det är klart du vet det. Kom med här nu. Jag är lärling på redarkontoret här borta.”

Han höll upp en nyckel med sin fria hand, och hon tvärstannade. Varför skulle han ta henne med in på ett kontor om lördagskvällen? Hon frågade inte men försökte se honom i ögonen när han stannade upp och tog tag i henne med en arm som nådde om båda axlarna. De kom för nära och blickarna kunde inte mötas, för hans blick var riktad nedåt. Mot öppningen i hennes kofta. Ett par av knapparna på blusen hade gått upp, och när han förde sin hand dit trodde hon att han skulle knäppa dem. Istället körde han in fingrarna under blustyget och tryckte dem mot hennes ena bröst. Hon drog efter andan och försökte dra sig bakåt, men kom ingenstans. Det gjorde ont i bröstet men det var något annat som fick tårarna att komma. Han höll henne som i ett skruvstäd och tryckte sina höfter mot hennes mage. Något rörde sig under byxtyget. Något hårt och levande. Leonora skrek till och såg sig omkring. Inte en människa i närheten och ljudet från ån som överröstade allt annat.

”Släpp mig!” skrek hon. ”Jag måste hem!”

Han skrattade som om allt vore en lek, och höll kvar handen om hennes bröst. Nyckeln skavde

mot bröstvårtan och fler knappar gick upp i blusen. Håret föll ner och hon försökte gömma sig bakom det, men han naglade fast hennes blick. De blå ögonen var nästan svarta nu, och han knep ihop dem när han sa:

”Försök inte! Jag vet vad du vill. Annars skulle du inte vara här ute ensam. Eller se ut så där.”

Han nickade mot hennes fladdrande hår och flinade när han fortsatte:

”Ville du inte känna livet i dig, sa du?”

Handen om hennes midja gled ner till ena skinkan och han andades tungt medan han tryckte henne hårt emot sig och nästan släpade henne mot porten där hon visste att det stod ”Kontor”. Leonora hade sett den skylten förr och undrat hur det såg ut där inne. Nu ville hon inte veta. Hennes rop slukades upp av dånet från ån och ingen skulle höra henne. När de var framme drog han handen ur blusen och började krångla med nyckeln i låset. Hon försökte återigen göra sig fri men var så hårt hållen att det inte gick. Nu skakade hon av gråten och blundade för att slippa se när dörren öppnades.

Så hände något. Leonora öppnade ögonen när hon kände någon bakom sig. En arm från ingenstans och ett hopfällt paraply i luften. Med kraft slogs handtaget i huvudet på den blonde och han släppte sitt grepp när han vacklade till. Det gick först inte att röra sig men Leonora kände en arm om sin midja, en mjuk denna gång, och en djup kvinnoröst som sa:

”Kom med här.”

De sprang intill varandra mellan husen och när Leonora sneglade snabbt åt sidan såg hon en svartklädd kvinna med hög håruppsättning och sotade ögon. En fallen skulle mor ha sagt. Men just nu Leonoras räddare. På andra sidan husen låg hamnen och ett stort parti trälårar tornade upp sig invid kajen. Kvinnan drog henne med sig där bakom och de satte sig på en av lådorna. De var tysta en lång stund. Leonora darrade och andades häftigt, men när hon förstod att de inte var förföljda kunde hon lugna ner sig. Hon fick fram ett tack, räckte fram handen och presenterade sig.

”God afton Leonora.” fick hon till svar. ”Jag kallas Lärkan.”

Kvinnan gav henne kort sin hand, sedan skakade hon sorgset på huvudet och tycktes tveka innan hon sa:

”Emmy. Jag heter Emmy.”

Leonora nickade och började knäppa knapparna i blusen. Den var våt av fukten i luften, och kylan sved mot huden. Koftan var tunn och värmd inte alls. Fastän det var maj kändes det som

vinter i luften, och här satt hon utan ordentliga kläder på en blöt trälår intill en berglärka. Det här kunde mor aldrig få veta. Inget av det.

Emmy la sin hand på hennes knä och det fick Leonora att börja tala.

”Jag förstod inte vad han tänkte göra med mig. Inte först. Jag trodde ...”

”Det var ungefär så det började för mig.”

Kvinnan suckade och vred sig mot Leonora så att de såg varandra i ögonen. Trälårarna omgav dem nästan helt och tycktes stänga allt annat ute. Detta var ett skyddat rum. Kallt men fritt från andras blickar, fingrar, tankar. Emmy reste sig och tog av sin stora, svarta sjal. Hon la den över axlarna på Leonora och smekte den tillrätta med tunga händer. Det kändes lugnande och yllegarnet gav genast värme.

”Tretton år var jag, och allt som hände efteråt gjorde att jag hamnade här.”

Hon satte sig ner igen. Leonora vågade inte avslöja hur lite hon visste, så hon satt tyst och fick höra mer än hon velat veta om vad män kan göra med unga flickor. Det ilade och värkte i skrevet när Emmy berättade.

”Förlåt att jag är så detaljerad. Men något säger mig att ingen pratat om det här med dig.”

Leonora nickade trots att hon inte ville höra mer. Hon visste att mor och far ville finna henne en man, men om det här hade de inte sagt någonting. Inte heller de hemliga böckerna hade avslöjat något sådant. Emmy fortsatte tala, tystare nu:

”Själva akten skulle kunna vara fin om båda vill. Men besiktningen. Inget fint finns med den.”

Hon beskrev hur hon varje vecka under många år hade blivit kontrollerad. Där nere. Med hårda händer och vassa instrument.

”De har slutat med det där nu, och kanske de har förstått att också herrarna som går mellan oss sprider smitta. Det är så många som blir sjuka och dör.”

Det här var en verklighet så svår att begripa. En värld helt fjärran hennes egen. Ändå kände Leonora samhörighet med kvinnan framför sig. Hon mindes hur hon själv varit som trettonåring. Hon hade fortfarande pysslat i sitt dockskåp på den tiden. Det hände förresten fortfarande. Men Emmy hade mött en man som han vid ån och förlorat sin barndom för gott. Kanske hon aldrig hade fått se en vårflod och känt livet i sig. Som om hon hörde Leonoras tankar sa hon:

”När jag såg vattnet forsa fram tänkte jag på syndafloden och hur det skulle vara att dö nu. Jag vill leva. Jag tror jag bestämde mig helt när jag slog den där fähunden i skallen.”

De skrattade till trots att inget var roligt. Emmy tog Leonoras hand och sa.

”Det finns en kvinna som hjälper såna som jag att hamna på rätt väg. Att tvätta bort det gamla. När jag såg vad som var på väg att hända dig dök hon upp i min tanke.”

Innan de skildes åt framför Leonoras port hade de bestämt möte. Om precis ett år skulle de ses vid samma plats mellan hamnmagasinen. Emmy ville förändra sitt liv, och Leonora skulle just till att forma sitt. Om ett år skulle de kunna berätta för varandra hur det hade gått. Hon smet tyst upp för trappan, och först när hon sjunkit ner på pinnstolen i hallen upptäckte hon att den svarta sjalen låg kvar över axlarna.

3 maj 2019

Amalia hade kommit fram till fotona av sin terrakottaarmé av tonårspojkar när hon behövde blunda helt kort och visualisera en rustning. Så som hon brukade göra när det var dags att tala om det som var svårast. Denna gång skulle skyddet ha behövts från start, och hon började tala snubblande snabbt med de inövade orden. Så avbröt han henne.

”Vänta!”

En spricka i rustningen som gjorde att ett obehag vällde in, men hon tvingade sig att se på honom. Inte i ögonen utan på det där födelsemärket i pannan.

”Vet du att du var min första?”

Förvåningen var så stor att hon knappt noterade uttrycket för ägande i frasen. Hon mötte hans blick.

”Jag trodde inte att du mindes mig.”

Han log, som om de delade en fin historia. Det fick henne att fortsätta. Hon knöt näven under pärmerna och sa:

”För om du mindes mig skulle du väl inte ha mage att ställa upp på ett sånt här möte?”

”Va?”

Hans undran verkade uppriktig. Hade han verkligen glömt det som hänt? Förträngt? Hur kunde han? Det var ett hån mot alla hennes år av ångest kring det här minnet. Varje minut av det nya årtusendet hade påverkats av deras förra möte. Och främst av hur hon förstått att han pratat om det. Luften kändes tjock nu och hon reste sig och tog några steg bort för att kunna andas lättare.

”Jag minns nyårsfesten och att du var så fin. Jag trodde det skulle bli vi. Men du försvann.”

Amalias ben verkade tappa kraft och hon gled ner på en stol i hörnet. Han tycktes tolka hennes tystnad fel och skrattade till.

”Ja, nu är jag lyckligt gift förstås – men då var jag riktigt *heartbroken*.”

Ordet förstås skavde. Amalia hade själv aldrig hittat en stadig relation, och både hon och psykologen kopplade det till den där natten. Den som tydligt var något helt annat i denne Jerkers minne. Millennieskiftet.

Mamma hade nyss dött och pappa märkte varken om jag kom eller gick. Ingen annan heller. Malin, min bästa vän hade flyttat mitt i cancerkarusellen och ingen hade tagit hennes plats. Nu var det nyårsafton och pappa sov redan med tablettornas hjälp. Själv satt jag vid teven och tecknade gravstenar på tevetidningens baksida. Så hördes någon i programmet säga ”Du kommer alltid att minnas vad du gjorde just den här kvällen”. Som om han sa det bara till mig. Tvärt rest jag mig upp. I hörnet stod en kartong med mammas kläder. Den svarta finklänningen som jag gråtande hade provat häromdagen skulle väl passa på millenniets sista timmar. Jag letade rätt på mammas smink och svarta, kortklippta peruk. Hon hade köpt den dyrt för att få vara läcker, men inte hunnit använda den annat än på sjukhuset.

Jag kände inte igen mig i hallspegeln. Såg ut som någon annan. Ville vara någon annan bara för ikväll. Jag gick ut. Vid torget stod ett stort gäng och lät. Flaskor klirrade och målbrottsröster brummade. De höll till precis vid plattorna där sundsvallsbor hade lagt ner minnen från tiden vi var på väg att lämna. Mamma skulle egentligen ha varit med i det där. Jag ruskade lite på mig och gick långsamt förbi dem. Jag sneglade mot gruppen och sträckte på mig. Klackarna på mammas höga stövlar fick hållningen att bli annan än min vanliga smygande gång.

Gänget började röra på sig och någon ropade ”festa”. En av dem, den finaste killen, fick syn på mig och sa:

”Hej snygging! Häng med på fest!”

Aldrig hade någon tilltalat mig så förut. Sett på mig så. Jag kände mig som en askunge som duschats i trollspöglitter från en fairy godmother. Tänkte att det här kanske också var en millenniebugg – en felaktig kod som gjorde att jag såg ut att vara någon annan. Någon som räknas. Han höll självklart min hand redan från början. Vi pratade, dansade, drack i en lägenhet

jag inte visste vem som ägde. Jag noterade knappt var den låg. Efter tolvslaget gick de andra ut men vi hittade ett tomt rum för att prata. Och kyssas. Det var härligt, men fortsättningen oroade mig, så någonstans där försökte jag släppa honom för att avsluta det hela. Men han fångade in mig och jag stannade kvar. För att han ville ha mig. Jag försökte göra mig mjuk och följde med, men ångrade mig så fort det var klart och jag såg peruken ligga död intill honom på soffan. Det här var inte rätt. Han frågade om jag var okej och jag sa ja fastän inget var som det skulle. Mamma var död och pappa bortdomnad. Mellan mina ben rann barndomen bort. Jag slet mig loss alltför sent och tog mig hem. Sprang med peruken som en livlös kanin i ena handen. Trollkonsterna avslutade. Tomheten kvar.

Amalia hade inte märkt att han kommit närmare medan hon berättade, men nu stod han framför henne med blicken på väggen ovanför hennes huvud. Hans ögon var röda och tårfyllda. Kanske var det pollenallergi. När han talade var rösten skrovlig.

”Jag hade ingen aning om att du egentligen inte ville.”

När hon inte svarade sa han:

”Eller visste jag men har glömt?”

Han grät faktiskt. Hon öppnade munnen för att tala, men han fortsatte.

”Visst var det en annan tid då, men jag kommer ihåg det på ett helt annat sätt.”

Amalia ville inte höra. Ville inte få sin livshistoria omskriven av någon annan.

”Så fort jag såg dig blev jag blixtförälskad. Hade aldrig kommit så nära någon så fort förut. Vi pratade om din mamma och mina föräldrars skilsmässa. Vi dansade. När vi gick in i det där gästrummet tänkte jag att vi skulle prata bara. Men det blev mer än så. Jag var osäker, men du verkade så vuxen. Så världsvan i de där kläderna och peruken. Men vi var ju bara sexton år.”

Hon avbröt honom och sa kort:

”Jag var fjorton.”

Han gav ifrån sig ett läte när han famlade efter närmaste stol och satte sig ner. Men hon tittade bort och fortsatte sin del av berättelsen. Om hur en kille på hennes skola, på vårterminens första dag hade pratat högt om henne i skolmatsalen när hon hade suttit ensam vid bordet intill. Beskrivit hennes korta klänning som slampig. Berättat om hur hon fått en full kille att klä av sig. Kallat henne hora. Hur han påstått att hon legat med andra killar på samma fest. Tiden efteråt.

Viskningarna. Spritpennetexten på skoltoaletten. Hennes namn och telefonnummer under orden ”Vill du knulla?”. Brevet som hade kommit. Hatet. Hotet. Med hans namn som underskrift.

Han drog häftigt efter andan.

”Jag skrev aldrig något brev! Jag hade tänkt ringa för jag ville ju träffa dig igen. Men jag vågade inte.”

Rösten blev svagare och han lutade huvudet i händerna. Någon knackade på dörren. Han reagerade inte men Amalia ropade det ord hon borde ha sagt för länge sen. Jerker mumlade något och hon bad honom säga det igen.

”Min fru frågade mig.”

Han suckade och tittade upp.

”Då under *me too* frågade hon om jag nånsin hade utsatt någon tjej för nåt. Jag sa nej.”

När de gick ner för trappan hade båda tårar i ögonen, men Amalias steg var stadigare än på länge. Hans förtvivlan hade varit mer läkande än alla år av terapi. Utställningen skulle få ett nytt verk.

Jerker saktade in just innan de kom ut under Kulturmagasinet's glastak och pekade på ett porträtt på väggen.

”Den där kvinnan är min favorit i hela Sundsvalls historia. Hon tog sin smärta och gjorde något storartat av den.”

Han suckade och sa tyst att han ville vara just så. Amalia såg på tavlans namnskylt. Hon hajade till men sa ingenting om att hon och den hattbeklädda delade namn. De stannade utanför dörröppningen och båda vände blicken mot hamnen. En bit bort glittrade vattnet i vårsolen. Amalia såg sig omkring. Fyra gamla hus med mer än ett århundrade av människooöden mellan sig. Något fick henne att gå fram till husfasaden och lägga handflatan lätt mot väggen. Sedan vände hon sig om, log mot Jerker och gick iväg.

.....

Pappa var vaken när hon kom. Det grå, tunna håret stod på ända och hon kammade honom mjukt innan hon satte sig.

”Jag var till både mammas och farmors grav idag.”

Han nickade som om han visste precis vad hon talade om.

”Mor Leonora. Hon var så gammal när hon fick mig.”

Bara 35 tänkte Amalia, men höll tyst i väntan på fortsättningen.

”Hon hade svårt att lita på män, så det var kanske ...”

Han avbröt sig och såg ut genom fönstret en stund innan han talade vidare. Språket äldre än han själv, som alltid när han talade om sin mamma.

”Det var mor det. Men ännu längre tog det innan jag blev far. Jag välsignades med en dotter när jag hunnit fylla 50, vet syster om det?”

Hon sa inget om att hon inte arbetade på boendet, nickade bara och la sin hand på hans för att visa att hon ville lyssna till fortsättningen.

”Min unga hustru var så god och lät min döende mor bestämma vår dotters ena namn.”

Pappa vred på sig och såg henne rakt i ögonen.

”Emmy blev det. Emmy Amalia.”

Ur Sundsvalls-Posten om

Översvämningen av Selångersån 1919

”Såsom Sundsvallsposten redan på lördagen kunde meddela hade den häftiga och långvariga nederbörden då hunnit anställa omfattande skadegörelse inom Sundsvall med omnejd. Under lördagen snarare till- än avtog det intensiva vattuflödet, och översvämningen antog slutligen en flerstädes verkligt hotande karaktär. Det blev en vårflood, vartill man sällan torde ha försport maken inom våra bygder. Alla vattendrag stego hastigt högt över alla bräddar, och vattenmassorna plöjde med våldsamt kraft fram i gamla eller nya fåror. Löst som fast drogs med i den vilda färden, och att det hela trots allt icke fick ett än mera olycksdigert förlopp än som skedde kan i många fall synas nära nog oförklarligt. Tyvärr var det icke endast materiell skada, som förorsakades av den häftiga floden, utan denna kom även att kräva trenne människoliv.”

Sundsvalls-Posten 1919-05-05